https://buxdu.uz

PEDAGOGIKA

ILMIY-NAZARIY VA METODIK JURNAL

6/2022

Bosh muharrir:
Kirgizbayev Abdug'affor Karimjonovich

Maxmudov Abduxalim Xamidovich
(bosh muharrir o'rinbosari)

Tahrir hay'ati:
Abdullayeva Shaxzoda
Adilova Saodat
Artamonova Ekaterina
Bulatov Saidaxbor
Djurayev Risbay
Ibraimov Xolboy
Kadirova Feruza
Mamadaliyev Abdumajid
Medetova Raushan
Muslimov Narzulla
Nishanova Zamira
Safarova Roxat
Tulenova Karima
Xakimova Muxabbat
Xodjayev Begzod

Muassis – Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti. Jurnalda pedagogika, psixologiya, o'qitishning metod va texnologiyalariga oid ilmiy-nazariy, ilmiy-metodik maqolalar o'zbek va rus tillarida chop etiladi.

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasining 2014-yil 26-may-dagi 02-004-sonli "Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida guvohnoma"si olingan va unga O'zbekiston Respublikasi Milliy kitob palatasining 2008-yil 30-iyundagi 511/S shartnomasi asosida Davriy nashrlarning Xalqaro standartlar (ISSN) – 2010-5320 raqami taqdim etilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya Komissiyasi rayosatining 2013-yil 30-dekabr-dagi 201/3-sonli qarori bilan ro'yxatga olingan.

© "Pedagogika" jurnali, 2022

https://buxdu.uz

PEDAGOGIKA

SCIENTIFIC-THEORETICAL AND METHODICAL JOURNAL

6/2022

CHIEF EDITOR
Kirgizbayev Abdug'affor Karimjonovich

Maxmudov Abduxalim Xamidovich
(deputy editor-in-chief)

EDITORIAL BOARD:
Abdullayeva Shaxzoda
Adilova Saodat
Artamonova Ekaterina
Bulatov Saidaxbor
Djurayev Risbay
Ibraimov Xolboy
Kadirova Feruza
Mamadaliyev Abdumajid
Medetova Raushan
Muslimov Narzulla
Nishanova Zamira
Safarova Roxat
Tulenova Karima
Xakimova Muxabbat
Xodjayev Begzod

The founder: Tashkent State Pedagogical University named after Nizami.

The journal publishes scientific theoretical and methodological articles in Uzbek and Russian languages in the fields of pedagogics, psychology, teaching methods and technologies. The journal has been certified under № 02-004 on the state registration of the mass media from the Tashkent Press and Information Administration as of May 26, 2014 and was awarded the international standard number (ISSN) - 2010-5320 of periodical journals on the basis of the 511/S contract from the National Book Chamber of the Republic of Uzbekistan. The journal has been registered by the Presidium of the Higher Attestation Commission of the Republic of Uzbekistan under № 201/ 3 as of December 30, 2013.

https://buxdu.uz

TALABALAR INTELLEKTUAL-JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA YAXLIT O‘QUV-TARBIYA JARAYONINING AHAMIYATI

Mahmudov Maqsud Kamolovich, *BuxDU o‘qituvchisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion yondashuv asosida talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirishning o‘ziga xos yo‘llari, ushbu jarayonda ma‘ruza, amaliy hamda seminar mashg‘ulotlari, mustaqil ta’lim shuningdek pedagogik amaliyotning yaxlit tizim sifatidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, talabalarning intellektual-jismoniy xususiyatlarini rivojlantirish texnologiyasini takomillashtirish, pragmatik pedagogikaning ustuvor yo‘nalishlari va g‘oyalari asosida ta’lim oluvchilarda ilmiy innovatsion fikrlashni shakllantirish mexanizmlarini rivojlantirish borasida fikrlar yuritilgan.

Tayanch so‘zlar: *talaba, intellekt, jismoniy sifatlar, jarayon, ta’lim shakli, tizim, innovatsiya, texnologiya, yondashuv, natija.*

ЗНАЧЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В РАЗВИТИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ СТУДЕНТОВ

Максуд Камолович Махмудов, *преподаватель БухГУ*

Аннотация. В данной статье освещаются основные пути интеллектуального и физического развития студентов на основе инновационных подходов, роль и значение лекционных, практических и семинарских занятий, самостоятельного обучения и педагогической практики как целостной системы. Также рассматриваются вопросы совершенствования технологии развития интеллектуальных и физических качеств обучающихся, при разработке механизмов формирования научного инновационного мышления обучающихся на основе приоритетов и идей прагматической педагогики.

Ключевые слова: *студент, интеллект, физические качества, процесс, форма обучения, система, инновация, технология, подход, результат.*

THE SIGNIFICANCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL AND PHYSICAL QUALITIES OF STUDENTS

Mahmudov Maqsud Kamolovich, *teacher of BukhSU*

Abstract. This article highlights the main ways of intellectual and physical development of students based on innovative approaches, the role and importance of lectures, practical and seminar classes, self-study and teaching practice as an integral system. The issues of improving the technology of developing the intellectual and physical qualities of students are also considered, while developing mechanisms for the formation of scientific innovative thinking of students based on the priorities and ideas of pragmatic pedagogy.

Key words: *student, intellect, physical qualities, process, form of education, system, innovation, technology, approach, result.*

Kirish. XXI asrda jahon miqyosida ta‘lim barqaror taraqqiyotni ta’minlovchi asosiy omil sifatida e’tirof etilib, 2030 yilgacha belgilangan xalqaro ta’lim konsepsiyasida «sifatli ta’lim olish va ijodiy qobiliyatni rag‘batlantirish» [1] dolzarb vazifa sifatida belgilandi. Bu esa, ta’lim jarayonida talabalarda intellektual-jismoniy xususiyatlarni rivojlantirish, ilmiy dunyoqarashni tarkib toptirishning innovatsion texnologiyalarini takomillashtirishning zamonaviy didaktik parametrlarini aniqlashtirishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, talabalarda

https://buxdu.uz

intellektual-jismoniy xususiyatlarni rivojlantirishning kreativ komponentlariga ustuvorlik berish, innovatsion yondashuvlar asosida olamning ilmiy manzarasini yaxlit idrok etish malakalarini tarkib toptirishga alohida zarurat mavjud.

Asosiy qism. Dunyoda talabalar intellektual-jismoniy xususiyatlarini rivojlantirishning mentorlik tizimini takomillashtirish, ilmiy izlanishli faoliyatga aksiologik munosabatni qaror toptirishga doir qator ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Shu bilan birga, talabalarning intellektual-jismoniy xususiyatlarini rivojlantirish texnologiyasini takomillashtirish, pragmatik pedagogikaning ustuvor yo'nalishlari va g'oyalari asosida ta'lim oluvchilarda ilmiy innovatsion fikrlashni shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirish jarayonini nazariy, amaliy tayyorgarlik hamda pedagogik amaliyot bilan bog'liq holda yaxlit o'quv-tarbiya jarayonida amalga oshirilishi lozim. Bu jarayonni pedagogik sikl fanlar hamda «Innovatsion yondashuv asosida talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirish» maxsus kursimizni o'qitish jarayonidagi o'quv mashg'ulotlari orqali amalga oshirdik.

Ma'ruza mashg'uloti – bu ta'limning an'anaviy shakli bo'lib, o'qitishning asosiy shakli sifatida nazariy bilimlarni tizimli ravishda, ma'lum vaqt oralig'ida izchil ketma-ketlikda, monologik nutq orqali pedagogik texnikaga tayangan holda o'qituvchi tomonidan izohlanishidir. An'anaviy ma'ruzalar biz tomonimizdan, asosan, pedagogik mahoratni rivojlantirish jarayonining reproduktiv bosqichida amalga oshirildi.

Quyida tadqiqotimiz mazmunidan kelib chiqqan holda innovatsion yondashuv asosida talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirishga yo'naltirilgan ma'ruza mashg'ulotlaridan namunalar keltiramiz.

Mavzu: Ta'lim metodlari va vositalari

Maqsad: innovatsion yondashuv asosida talabalar intellektual-jismoniy qobiliyatining turli komponentlarini rivojlantirish (kognitiv komponent- talabalar uchun yangi hisoblangan pedagogik kategoriyalar: «metod», «usul», «vosita» mazmunini o'zlashtirish; kommunikativ (muloqot) komponent-muammoli ta'lim texnologiyasini amalga oshirish asosida o'qituvchi tomonidan ta'lim metodlari va vositalarini to'g'ri tanlash muammosi tahlili)

Mazmuni: maqsadli ustanovkalar mohiyatini tushuntirish, ma'ruza mazmunini o'rganishga motivatsiya hosil qilish, ma'ruzaning asosiy holatlariga e'tiborni jalb qilish, avvalgi, hozirgi hamda keyin o'rganiladigan o'quv materiallari orasida aniq izchillikni ta'minlash; mavzu mohiyatini ochishga yordam beradigan ma'ruzaning asosiy g'oyalari hamda tayanch tushunchalarini aniq va lo'nda ifodalash; ma'ruza mashg'uloti mazmuni va mohiyatini ifodalovchi qisqa yakun, ya'ni xulosaga alohida e'tibor qaratish.

Amalga oshirish yo'llari: o'qituvchining auditoriya bilan ishlash texnikasi, diqqatni jamlash; muhokama elementlarini qo'llash; ma'ruzaning bir qismi bo'yicha talabalarning mustaqil ishlashi; ma'ruzani bayon qilishning muammoli xarakteri, ko'rgazmalilik (sxemalar, jadvallar, infografiklar) metodidan foydalanish.

Natija: kognitiv hamda kommunikativ kompetentlik darajalarining individual rivojlanish darajasining o'sishi; talabalar o'quv-biluv faoliyatining faollashuvi; tahliliy ko'nikmalarning rivojlanishi, refleksiv faoliyatning rivojlanishi; intellektual-jismoniy sifatlarni namoyon qilgan holda kasbiy faoliyatga qadriyatli yondashuvning shakllanishi.

Akmeologik yondashuv asosida pedagogik mahoratni rivojlantirishga yo'naltirilgan "ma'ruza-dialog" metodidan reproduktiv, normativ hamda ijodiy bosqichlarning barchasida foydalandik.

https://buxdu.uz

Mavzu: «Jismoniy tarbiyada muloqot madaniyati»

Maqsad: bo‘lajak o‘qituvchi kasbiy faoliyat tizimida muloqot madaniyatining asosiy qismi hisoblangan dialog kompetentligini shakllantirish.

Mazmuni: mazkur tipdagi ma’ruzalarda o‘quv materiali modullar (o‘quv materialining mustaqil hamda alohida mazmun bo‘yicha tugallangan qismlaridan iborat) shaklida taqdim etilgan bo‘lib, uning muhokamasi, bosh maqsadning ajratilishi, rejaning tuzilishi hamda har qaysi talabaning o‘z nuqtai nazari va fikrlarini bilidirishi bilan uyg‘unlashadi.

Amalga oshirish yo‘llari: talabalarni maxsus tayyorlangan savollar vositasida muloqotga chorlash va jalb etish, ichki dialog, suhbat va munozara, pedagogik muloqot treningi. Talabalarning o‘quv-biluv faoliyatini faollashtirish maqsadida ularga ma‘ruza mashg‘ulotlarining mavzulari taqdim etilgan bo‘lib, ular tomonidan shu mavzularga mos ravishda o‘z reja variantlarini ishlab chiqish topshiriladi. Ma’ruza rejalari o‘qituvchi tomonidan e’lon qilingandan so‘ng, talabalarga o‘zlarining variantlarini ma’ruza rejasi bilan taqqoslash va tahlil qilish imkoniyati beriladi.

Natija: muloqot hamda kognitiv kompetentligi individual darajasining o‘sishi, qadriyatli ustanovkalar yordamida talabalarda o‘zini-o‘zi tushunish va idrok qilish xususiyatlarining rivojlanishi, bo‘lajak o‘qituvchi kasbiy kompetentligi rivojlanishini ifodalovchi shaxsiy refleksiyaning hosil bo‘lishi va rivojlanishi kuzatiladi. Talabalar intellektual-jismoniy sifatlarini takomillashtirishga qaratilgan nazariy (ma’ruza) mashg‘ulotlaridan amaliy (seminar, labaoratoriya mashg‘ulotlari) mashg‘ulotlarga o‘tish shakli sifatida biz tomonimizdan ma’ruza-praktikum mashg‘ulotlari taklif etildi. Bu jarayonda nazariy bilimlar amaliy topshiriqlar yordamida mustahkamlandi. O‘quv materialini o‘zlashtirish sifatida mashg‘ulotlarning ma‘ruza-praktikum shakli «Intellektual-jismoniy qobiliyatlar», «Mantiqiy topshiriqlar», «Tarbiyaning tashkiliy shakllari» kabi mavzularni bayon etishda qo‘llanildi. Jismoniy madaniyat ta’lim yo‘nalishi talabalari intellektual-jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirishda mutaxassislik hamda pedagogik sikl fanlari (jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi, SPMO, umumiy pedagogika, ta’lim texnologiyalari)ni o‘rganish va o‘zlashtirishga yordam beradigan seminar mashg‘ulotlari ham alohida o‘rin egallaydi. Biz tomonimizdan pedagogik mahoratni rivodlantirish jarayonining barcha reproduktiv, faoliyatli-normativ hamda ijodiy bosqichlarda seminar mashg‘ulotlari olib borildi. Seminarlar nazariy mashg‘ulotlar shakli sifatida ma‘ruzalarda egallangan hamda mustaqil ravishda bilimlarni o‘zlashtirish hamda mutahkamlashga xizmat qiladi. Talabalarning intellektual-jismoniy xususiyatlarini namoyon qilishga qaratilgan faol ta‘lim shakllari: seminar-suhbat, seminar-disput, seminar-munozara hamda hamkorlik asosida seminar mashg‘ulotlari tashkil etildi. Seminarlarda talabalar mavzuga oid terminlar, atamalar mazmunini o‘zlashtirib, o‘z dunyoqarashlari va tafakkurlari asosida mustaqil mushohada yuritish ko‘nikmalarini hosil qiladilar. Quyida biz tomonimizdan akmeologik yondashuv asosida pedagogik mahoratni rivojlantirishga yo‘naltirilgan seminar mashg‘ulotlaridan namunalar keltiramiz.

Mashg‘ulot mavzusi: «Sportchi mahoratni oshirish»

Maqsadi: o‘quv-biluv faoliyati asosida pedagogik mahoratni rivojlantirish, tahliliy ko‘nikmalarni rivojlantirish, talabalar bilimini chuqurlashtirish, tizimlashtirish hamda nazorat qilish, baholovchi mushohadalarini shakllantirish.

Mazmuni: seminar mashg‘ulotiga tayyorgarlik ko‘rish uchun mavzu rejasi, foydalanish uchun zarur bo‘ladigan asosiy va qo‘shimcha adabiyotlarni ma’lum qilinadi. Seminar o‘qituvchining kirish so‘zi bilan boshlanib, muhokama qilinishi lozim bo‘lgan rejalar mazmuni birin ketin tahlil qilinadi.

https://buxdu.uz

Amalga oshirish yo‘llari: novator-pedagoglar. Jismoniy tarbiya bo‘yicha yetkchi mutaxassislar ish tajribasini o‘rganish bo‘yicha auditoriyadan tashqari mustaqil ishlar, auditoriyadagi faol o‘quv-biluv faoliyati, verbal va noverbal muloqot, fikrlar va mushohadalar almashinuvi.

Natija: talabalar intellektual-jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirish, o‘qituvchi pedagogik mahoratni rivojlantirish, bilimlarni tizimlashtirish, o‘quv-biluv faoliyatida talabalarning mustaqil faoliyatining amalga oshishi. Reproduktiv bosqichda, asosan, an’anaviy seminar mashg‘ulotlari tashkil etildi. Chunki talabalar hali pedagogik kategoriyalar mazmuni va mohiyatini anglagan holda pedagogik faoliyatga kirishishlari uchun vaqt talab qilinadi. Misol tariqasida tajriba guruhidagi S.Jumayevning fikrlarini keltiramiz: «Turli pedagogik tushunchalarni izohlash hamda vaziyatlarni tahlil etishda mening lug‘at boyligim yetishmaydi. Men masala mohiyatini tushunishga harakat qilaman, ammo ularni ifodalashga qiynalaman, shu sababli ko‘p holatlarda «shu», «nima», «endi», «shunday qilib» degan so‘zlarni ishlataman. Tezroq barcha kerakli tushunchalarni o‘rganib, o‘z fikrlarimni erkin ifodalashni istayman».

Ko‘rinib turibdiki, talabalar so‘z boyligini kengaytirish maqsadida seminar mashg‘ulotlarida kasbiy faoliyat uchun zarur asosiy tushunchalar, g‘oyalar va o‘quv materiali mazmunini o‘zlashtirish jarayonida pedagogik muloqot asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Bu bizga barcha talabalar uchun tayyorgarlik darajasidan qat’iy nazar umumiy natijaga shaxsiy hissa qo‘shish hissini anglash bo‘yicha muvafaqiyat vaziyatini yaratish imkoniyatini berdi. Mashg‘ulot yakunida o‘qituvchi tomonidan guruhlar topshiriqlari muhokama qilinib, talabalar tomonidan o‘quv materiali mazmuni o‘zlashtirilganligini hisobga olgan holda, egallagan bililmlarini tekshirish bo‘yicha mustaqil ish vazifalari taklif qilindi. Jismoniy madaniyat ta’lim yo‘nalishi o‘quv rejasi hajmining salmoqli xajmini amaliy-laboratoriya mashg‘ulotlari tashkil etib, bu mashg‘ulotlar o‘rganilayotgan o‘quv predmetining ilmiy-nazariy asoslarini amaliy jihatdan o‘zlashtirish imkoniyatini beradi. Bunday mashg‘ulot shaklining afzalligi talabalarning nazariy-metodologik bilimlari hamda amaliy ko‘nikma va malakalarini yagona o‘quv-tadqiqotchilik xarakteridagi faoliyat jarayonida integratsiyasidan iborat ekanligida deb hisoblaymiz. Topshiriqlarning mustaqilligi darajasiga ko‘ra bu mashg‘ulotlar: reproduktiv hamda ijodiy tarzda tashkil etilib, oliy ta’lim muassasalarida o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga xizmat qilib, talabalar uchun innovatsion metodlar va vositalarni qo‘llagan holda ijodiy qobiliyatlari hamda malakalarini namoyon qilish imkoniyatini beradi. Bunday mashg‘ulotlar talabalar tafakkurini rivojlantirib, ularning bilimlarini mustahkamlaydi. Amaliy-laboratoriya mashg‘ulotlarida ta’limning noan’anaviy shakllarining qo‘llanishi o‘quv-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirishi bilan bir qatorda talabalarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag‘batlantiradi, shaxsiy ijodiy potensiali hamda intellektual rivojlanishiga turtki bo‘ladi. Innovatsion yondashuv asosida talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirish maqsadida biz tomonimizdan amaliy-laboratoriya mashg‘ulotlarida qo‘llanilgan o‘yinli ta’lim texnologiyalari (pedagogik o‘yinlar, rolli o‘yinlar, loyihalar metodi) o‘quv-biluv faoliyatini maksimal darajada xilma-xil bo‘lishini ta’minladi. O‘yinlarning barcha bosqichida talabalarning kommunikativ, perseptiv, ijodiy qobiliyatlari rivojlanib, ma’lum vaziyat va holatlarda to‘g‘ri va maqbul yechimni tanlash vaziyati hosil qilindi hamda oxirgi natija uchun shaxsiy ma’suliyat hissi shakllanganligi qayd etildi.

Mustaqil faoliyat bo‘lajak o‘qituvchining pedagogik mahoratini shakllantirishga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Pedagogik hodisalar xususiyatlarini ajratish ko‘nikmalariga

https://buxdu.uz

ega bo'lib, bu hodisalar o'rtasidagi sabab-oqibat aloqalarini o'rganadilar, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi munosabatlarni tavsiflovchi ta'limiy-tarbiviy vazifalar mazmunini tushunadilar, pedagogik faoliyat natijalari hamda o'quv-tarbiyaviy vazifalarni yechishning aniq shart-sharoitlari o'rtasidagi bog'liqlik mohiyatini anglaydilar.

Xulosa. Intellektual-jismoniy salohiyatni oshirish uchun ta'lim-tarbiya jarayonining mohiyati shu jarayon uchun xarakterli bo'lgan va muayyan qonuniyatlarda namoyon bo'ladigan ichki aloqa va munosabatlarni aks ettiradi. Yoshlarning intellektual-jismoniy salohiyatini rivojlantirish jarayonida talabalarda jamiyatga naf keltiradigan, shaxsga qo'yiladigan axloqiy talablariga muvofiq keladigan xulqiy malaka va ko'nikma hosil qilinadi. Bunga erishish uchun o'quvchining ongiga, dunyo qarashi va irodasiga tizimli, muntazam ta'sir etib boriladi. Shundan kelib chiqib, talabalarni intellektual-jismoniy rivojlantirish jarayonini nazariy, amaliy tayyorgarlik hamda pedagogik amaliyot bilan bog'liq holda yaxlit o'quv-tarbiya jarayonida amalga oshirilishi lozim deb hisoblaymiz.

Adabiyotlar:

1. Inncheon declaration/Education 2030: Towards inclusive and euitable quality education ang lifelong learning for all (Word Education Forum, 19-22 may 2015, Incheon, Republic of Korea.

2. Педагогика назарияси ва тарихи. 1-қисм. Педагогика назарияси. - T.: Iqtisod-moliya, 2007. - 379 б.

3. Mamurov B. et al. Acmeological Approach to the Formation of Healthy Lifestyle among university students // III International scientific congress society of Ambient Intelligence 2020 (ISC-SAI 2020). - Atlantis press, 2020. - P. 347-353.

4. Махмудов М.К. Акмеологический подход к развитию педагогического мастерства будущих учителей физической культуры // Научный редактор. - М., 2021.

5. Mahmudov M.K Ways to improve the physical education of children aged 5-7 in preschool institutions. Middle European Scientific Bulletin, VOLUME 12 May 2021.

6. Абдуллаев К.Ф., Бобомуродова Н.Ж. Физическая культура и спорт - эффективное средство предотвращения вредных привычек у подростков // Человек и природа. - М., 2018. - С. 195-198.

https://buxdu.uz

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA, PEDAGOGIK INNOVATIKA

Абдуллаева Ш.Д.
Развитие речевых компетенций студентов с помощью стриминговых технологий...............3
Маманазаров А.Б.
Формирование «зелёной» экономики как основная парадигма устойчивого развития Нового Узбекистана...7
Камилова Н.Г.
Психологическое благополучие молодежи – важная детерминанта успешной социализации.................................19
Maxmudov S.
Pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omili..23
Jumasheva G.X.
Oilada maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tasavvurlarni shakllantirish mazmunini belgilashdagi pedagogik talablar......................27
Egamberdiyeva N.A.
Tarixiy rekonstruksiya masalalarining dolzarbligi...31
Akramov A.A.
O'quvchi-yoshlarda ijodiy-tanqidiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirish...................36
Коломиец О.М., Капалыгина И.И., Марьина Е.Ю.
Исследование понятия «Информационно-образовательное пространство» в педагогическом аспекте................................41
Кадырова Р.М., Каримбердиева М.К.
Управление конфликтами в образовательных учреждениях.......................45
Арипджанова А.Р.
Педагогические условия усовершенствования креативного потенциала педагогов на курсах переподготовки и повышения квалификации..48
Хушвактов Б.М.
Игровое моделирование в деятельности педагога..52
Хайдаров К.А.
Организационно-педагогические условия формирования гражданской компетентности у курсантов.............................57
Мирзаев Т.А.
Организационно-педагогические основы формирования коммуникативной компетентности у обучаемых в условиях цифровизации...62
Shaturaev J.
O'zbekistonda maktab boshqaruvi tizimi: davlat va xususiy maktablarni qiyosiy tahlili..............67
Mansurov U.N.
Yoshlar kamolotida ta'lim va tarbiya masalalari..73
Baratov M.U.
Fizikani o'qitishda ta'lim metodlarining o'rni..77
Tursunov M.U.
Zamonaviy pedagog imijini yaratishning ilmiy-nazariy aspektlari...82
Aripova G.Sh.
Ota-onalarning tolerantlik tafakkurini shakllantirish oiladagi o'smir yoshdagi bolalarning tolerant tafakkurini shakllantirish vositasi............................87
Abdullayeva D.U.
Ota-ona va farzand munosabatlari xususiyatlarini o'rganishning ilmiy-metodik jihatlari.......................91
Бэкман Е.В.
Развитие информационной компетенции студентов педагогических специальностей средствами эвристического диалога...................................96
Xoliqova Sh.T.
Shahsning psixik o'z-o'zini boshqarish va salomatlik muammolarini bartaraf etish usulari..103
Abdullayeva N.Sh.
Maktabgacha ta'lim tizimiga klaster modelini joriy etish bosqichlari...........................106
Сайдалиходжаева Н.Ф.
Место нравственных. взглядов в произведениях восточных просветителей по воспитанию молодежи...............................109
Karayeva K.N., Shaxaldarova G.S.
Kontseptual xarita texnologiyasidan foydalanish metodikasi......................................114
Muslimov Sh.N.
Oliy ta'lim tizimida bo'lajak texnoligik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy grafik kompetentligini rivojlantirish tizimi...118
Абдуллаева Н.А.
Эргономические стороны модульного обучения – как факторы совершенствования познавательных качеств студентов...................121
Nurullayev A.R.
Jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarida chizdamlilikni rifojlantirish omillari.........................125
Qodirov G'.O'.
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini evristik topshiriqlar yordamida rivojlantirish kasbiy-pedagogik zaruriyat sifatida..130
Norbutayeva D.A.
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining dizaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalarining ahamiyati...............................134
Yuldasheva N.S.
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik tayyorgarligini takomillashtirishning ijtimoiy zaruriyati...................139
Ashurov M.A.
«Universitet 3.0» sharoitida 3D interaktiv elektron axborot ta'lim resurslarini yaratishning dasturiy va metodik jihatlari................................142
Musurmonqulov O.O'.
Ijtimoiy pedagogika va uning maktab faoliyatiga ahamiyati..146
Sharipova Sh.X.
Innovatsion texnologiyalaridan foyadalanishda ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari.................149
Davronova F.P.
Ingliz tilini o'qitish jarayonida raqamli ta'limiy vositalardan foydalanish....................................152
Xolmo'minova B.A.
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish......................156
To'xtayeva F.Sh.
Raqamli texnologiyalarga asoslangan interfaol darsliklar va ularning ta'limdagi o'rni......159
Uralov S.A.
Professional ta'limda ishlab chiqish ta'limi ustalarining raqamli kompetentligini rivojlantirish...163
Daminova Sh.F.
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq madaniyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni..167
Ergasheva N.E.
O'zbek xalq maqollari vositasida o'quvchilarda ma'naviy barkamollikni shakllantirish...170
Jabbarova Z.O.
Boshlang'ich ta'lim jarayonida integratsiyalashgan ta'limdan foydalanish.............173
Jalilov N.A.
Harbiy ta'lim fakultetlari talabalarining kreativ sifatlarini rivojlantirishning pedagogik jihatlari......177
Азизова А.Р.
Роль контексного обучения в преподавании..180
Matkarimova N.B.
Prezident maktabi o'quvchilarining ijodiy qobiliyatini shakllantirish texnologiyasi..................183
Boymurodova Z.X.
Oila a'zolarining ma'naviy qiyofasiga ta'sir etuvchi affilatsion omillari............................188
Buriyev E.A.
Ta'lim transformatsiyasi sharoitida pedagog

https://buxdu.uz

kadrlarning kasbiy mahoratini oshirishning integrativ texnologiyalsri....................................192
Urakova Sh.K.
Pedagoglarda kasbiy-ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari........195
Mavlonov F.F.
Harbiy xizmatchilarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish mexanizmi.......................................200
Шестирекова Н.Г.
Педагогические условия формирования ассертивности у старших подростков.............204
Кузьмич М.Г.
Модульный подход и междисциплинарная интеграция в формировании социально-информационной компетентности обучающихся колледжа 209
Samadova S.J.
Ingliz tilida temporal ma'noli birliklarning fe'l zamonlari va ravish orqali ifodalanishi.............215
Alibekov D.I.
O'smir yoshdagi o'quvchilarning gender madaniyatini rivojlantirishda o'yinlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari..............220
Mamatqulova M.M.
Talabalarning ma'naviy dunyoqarashning kasbiy ta'lim bilan uyg'unlikda rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik jihatlari...................................224
Norboyev F.Ch
Pedagoglar innovatsion faoliyati va shaxsiy psixologik xususiyatlari aloqadorligi....................227
Имамова Н.З.
Развитие креативных качеств у будущих воспитателей в процессе самостоятельной работы.................................231
Kalmuratov A.D.
Masofaviy malaka oshirishda individual ta'lim traektoriyasini tyutorlik faoliyatining xususiaytlari...236
G'ulomqulova X.O'.
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mediapedagogik madaniyatni rivojlantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida..239
Mavlanov Sh.Yu.
Nofilologik yo'nalishi talabalarini pedagogik atamalar asosida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-amaliy ahamiyati..................242
Саипова М.
Психологические особенности переживания чувства одиночества подростков из семей трудовых мигрантов...246
Yuldashev S.R.
Bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik amaliyot jarayonida kasbiy faoliyatga tayyorlashni takomillashtirish texnologiyasi..............................251
Mahmudov M.K.
Talabalar intellektual-jismoniy sifatlarini rivojlantirishda yaxlit o'quv-tarbiya jarayonining ahamiyati..255
Turebekova G.A.
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida xalq og'zaki ijodi vositasida hozirjavoblikni shakllantirish masalalari.......................................260
Oxunova D.Q.
Bo'lajak o'qiruvchilarda kasbiy bilimlarini kognitiv o'zlashtirish kompetensiyasini shakllantirishning ayrim jihatlari...........................263
Allabergenov A.J.
Jahonda tyutorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyasi...266
Алиходжаева Г.С.
Развитие познавательных способностей детей старшего дошкольного возраста............269
Mavlanov Sh.Yu.
Nofilologik yonalishi talabalarini pedagogik atamalar asosida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-amaliy ahamiyati..................250
Teshaboyev A.I.
Yoshlar ma'naviyatiga yot tahdidlarga qarshi g'oyaviy tarbiya vositalari..........................273

GUMANITAR VA IJTIMOIY FANLAR TA'LIMI

Mansurov U.N.
Yoshlar kamolotida ta'lim va tarbiya masalalari...278
Berdiyorov B.S.
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda innovatsiyalarning roli..282
Xamidova M.U.
Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotining eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ota-onalar hamkorligi.............................285
Xamidova M.H.
Fransuz va o'zbek adabiyatida kamalak talqinidagi yaqinliklar xususida...........................290
Шакурбанова Н.Э.
Принципы анализа синтаксических признаков простого двусоставного предложения...295
Махмудова М.Ф.
Парадигматика глагольных временных форм простого предложения..........................298
Kurbanova D.Sh.
O'quvchilarning kognitiv faoliyatini tashkil etishda interfaol metodlarning o'rni.....................302
Sultanova S.N.
Badiiy tarjimada S1 daraja talaba-tarjimonlarning tarjima malakasini shakllantirishning ahamiyati.......306
Sagatova Z.B.
O'zbekistonning turkiy davlatlar tashkiloti bilan o'zaro aloqalari bo'yicha mulohazalar...........311

TABIIY FANLAR TA'LIMI

Raxmatov U.E., Chinmirzayeva B.U.
O'quvchilarda hayvonot dunyusiga oid bilimlarni shakllantirishda ilmiy-ommabop materiallardan foydalanish.................................314
Amonov X.N.
Geografiyani o'qitishda kartografik texnologiyalardan foydalanish.............................319
Jumayev S.Z.
Molekual biologiya bo'yicha masala va mashqlardan foydalanishning didaktik asoslari..324

SAN'AT VA JISMONIY MADANIYAT TA'LIMI

Lutfullayev A.Q.
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarning xalq cholg'ularida ijrochilik malakasini shakllantirish.....328
Latipov R.I.
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kasbiy pedagogik madaniyatni tarbiyalash.....................332
Abduqodirov G., Boltayev S.A.
Talabalarning ijodkorlik va ixtirochilik faoliyatini takomillashtirish uslubi.......................................335
Kodirov D.K., Zaynitdinova D.K.
Mumtoz ashula ijrochiligi bo'yicha talabalarda ijro mahorati malakalarini shakllantirish................339
Режаметова Н.И.
Применение методики дошкольно-музыкального воспитания Золтана Кодаи в системе непрерывного образования Республики Узбекистан.............342
Ergashova B.R.
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy ruhda tarbiyalashda o'zbek xalq cholg'ularidan foydalanish ko'nikmasini shakllantirish..................345

https://buxdu.uz

MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIAL EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

TASHKENT STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY NAMED AFTER NIZAMI

PEDAGOGICA
(scientific-theoretical and methodical journal)
№ 6

РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН
МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ им. НИЗАМИ
ПЕДАГОГИКА
(научно-теоретический и методический журнал)
№ 6
“Pedagogika” jurnali “Pedagogik ta’lim” jurnalining vorisidir.

Mas’ul kotib – R.M.Medetova
Muharrirlar – D.A.Madjidova, X.M.Tojiboyeva
Sahifalovchi – S.Pirmatov
Nashr ko‘rsatkichlari:
Yakka obunachilar uchun – 1076, Tashkilotlar uchun – 1077
Jurnal 2000-yildan chiqa boshlagan. Ikki oyda bir marotaba chop etiladi.
2022-yil 30-dekabr bosishga ruxsat etildi. 09-buyurtma.
Adadi – 150 nusxa. 21 bosma taboq. Ofset usulida bosildi.
Bichimi 70x100$^{1}/_{16}$ “Roboto” garniturasi.
Nizomiy nomidagi TDPU “Tahrir va nash” bo‘limida bosildi.
100185, Toshkent shahri, Chilonzor tumani,
Bunyodkor ko‘chasi, 27-uy.